

Des de mitjans del segle XX s'ha recuperat la figura històrica del Rector de Valfogona, i la vàlua de la seva obra.

Joan F. Amigó i Bartra

Estic content perquè podrem "caminar junts", cridats a ser deixebles missioners del Senyor.

+ Sergi Gordo Rodríguez

A l'Àfrica les preguntes van tenir un destinatari. No fou el primat de Cartago, sinó el bisbe d'Hipona, Agustí.

Joan Torra Bitlloch

EL BON PASTOR

Revista per a preveres i diaques

Jo soc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em coneixen a mi, tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. I dono la vida per les ovelles.

Número 160
OCTUBRE 2023

Any XIV

Pòrtic.....	3
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Àfrica: l'Església sinodal és la família de Déu.....	6
DANIEL PALAU	
Lliures d'escollir si migrar o quedar-se.....	8
ANTONI ELVIRA	
Mossèn Joan Alsina, màrtir de la justícia.....	9
JOSEP-MIQUEL BAUSSET	
De la ciutat dels homes a la Ciutat de Déu.....	11
JOAN TORRA BITLLOCH	
Relació del bisbe i els prevers amb els diaques.....	13
JOSEP MARIA VILASECA I RIBALTA	
Un nou curs a la llum de l'Esperit	14
JORDI MONDRAGÓN BRICULLÉ	
Homilia en ocasió de l'inici del ministeri episcopal a Tortosa.....	16
+SERGI GORDO	
El rector de Vallfogona, Francesc Vicent Garcia i Ferrandis.....	20
JOAN FRANCESC AMIGÓ I BARTRA	
Discurs del papa Francesc als membres de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat en ocasió dels 800 anys de la seva fundació.....	23

Equip de redacció Agustí Borrell, Norbert Miracle, Xavier Morlans, Daniel Palau, Armand Puig. Editor: Norbert Miracle. Sota el patrocini de la *Càtedra de Teologia Pastoral Josep Pont i Gol*

Disseny original Animaset

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014 revistaelbonpastor@gmail.com www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de la revista podeu fer els vostres donatius a

La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Pòrtic

ARMAND PUIG I TÀRRECH
president de l'AVEPRO (Santa Seu)

L'inici del Sínode ha estat doble. La Vetlla de Pregària del 30 de setembre a la Plaça de Sant Pere va ser el punt de sortida. L'aplec dels pares i mares sinodals, reunits conjuntament amb una gran gentada, entre la qual molts joves, invocava l'Esperit i feia allò que és més propi de l'Església: pregar tot demanant l'ajut del Senyor. El dia 4 d'octubre, el Papa Francesc presidia la celebració de l'eucaristia, després de tres dies de recés dels 454 participants en el Sínode. L'acompanyaven els cardenals recentment instituïts, i moltes persones que escoltaven la seva paraula planera i profunda. L'homilia papal era una mostra feliç d'espiritualitat sinodal i d'elesiologia pastoral, molt a l'estil del Papa Francesc. Certament, era una visió sobre una Església que entra al sínode sota el guiatge de l'Esperit. Descabdellem-ne alguns pensaments.

L'Església viu del passat i del present, de la gran Tradició rebuda i transmesa, i de les noves preguntes que se li plantegen, i a les quals ha de donar una resposta. Una primera capacitat és, doncs, la de saber llegir la història, i amb ella els signes dels temps. Les qüestions a debatre són moltes en un temps de canvi d'època, però no totes tenen la mateixa importància. Les noves situacions demanen noves perspectives, no repeticions ni reiteracions pròpies d'una mirada que mitifica el passat i que, per tant, les converteix en una mena de solució màgica al que es percep com a mals del present. Sense una mirada franca, amable i neta sobre el temps en què vivim, sense una comprensió de les moltes esclertes de gràcia que s'obren en el cor de les persones, sense una mirada de misericòrdia adreçada als qui viuen dificultats i mancances, no es pot entendre i "contemplar l'acció de Déu i discernir el present", diu el Papa en la seva homilia. La lectura de l'Evangeli de Joan cap. 9, els qui no hi veuen són els qui no accepten que aquell cec de naixement hagi estat guarit per l'acció de Déu que ha obrat a través de Jesús, el seu Fill. Per això la ceguesa persisteix quan no hi ha la visió necessària per discernir les novetats de la història en un temps de turbulències, de tempesta, de mala mar com és ara el nostre temps.

D'altra banda, tampoc no por discernir el temps present el qui queda atrapat per la fascinació de l'instant present i s'hi acomoda sense cap anàlisi crítica. El món és atractiu i, com recorda el Papa en la seva homilia, té la seva pròpia "agenda", les seves prioritats, els seus interessos, el seus projectes. Davant d'això s'obre pas una mentalitat que enalteix la realització individual i el benestar, els sentiments i els desigs, tot allò que es considera intocable. En altres paraules, quan, en nom de la llibertat, algú et diu el que has de fer, o et conviden a triar el "jo" per damunt del "nosaltres", o se't suggereix que, davant les

dificultats que comporta el fet de canviar el món, és millor tancar-se en una bombolla o en una fortalesa, aleshores l'Esperit queda sufocat (cf. Primera carta als Tessalonicencs 5,19). Quan no ho examinen tot i no ens quedem “amb el que és bo” (v. 21), no hi ha discerniment a la llum de l'Esperit.

De fet, com ha precisat el Sant Pare, el Sínode no és una assemblea parlamentària, on allò important serien les opinions dels participants i on cadascú defensaria la pròpia posició. No es tracta, doncs, de raonar en termes de majories i minories, de nombre d'escons i de grups parlamentaris sinó d'arribar a un consens construït entre tots, una autèntica co-inspiració que es fonamenti en la inspiració de l'Esperit. La llum de l'Esperit Sant és decisiva, és ineludible l'escolta de la seva veu interior que, mitjançant la pregària i la disposició del cor, parla a tots i a cadascú. Recordem la paràbola del sembrador que mostra com la llavor tan sols creix “en terra bona” (Mateu 13,23), quan el cor s'obre per tal de permetre que la Paraula hi faci estada. Ara bé, el cor acull el do de Déu, és a dir, l'Esperit Sant, el qual davalla sobre el poble sant de Déu, quan l'Esperit és invocat amb humilitat en el marc de la comunió eclesial. Aquí no hi valen posicions prèvies, les sensibilitats eclesials diverses són legítimes però s'han de remetre i retrobar en la catolicitat que les fonamenta. El cardenal Hollerich, relator general del Sínode, ha parlat de la gramàtica de la sinodalitat que s'ha d'adequar als temps canviants sense abandonar allò que constitueix l'Església i que, òbviament, no canvia. L'Esperit no pot contradir-se a si mateix i no suscitarà en l'Església mutacions d'allò que és fonamental.

Aquest Sínode no ha estat convocat perquè s'afermin unes posicions eclesials determinades, dibuixades amb anterioritat. No és una assemblea a l'estil de molts partits polítics on els delegats voten per aclamació allò que es proposa des de la mesa sense que hi hagi un debat real. La mateixa disposició de l'aula sinodal, on els participants seuen en taules de forma rodona per tal d'afavorir el diàleg i l'intercanvi dialogal, i on, gràcies a les tàblets, tothom està interconnectat, deixa entreveure quin és l'esperit que mou el Sínode. El subjecte és el poble de Déu, format per bisbes, preveres, religiosos i laics, homes i dones –una sisena part– que són cridats a dialogar a partir de les respostes donades randa la consulta mundial que es va fer a tots els nivells. En efecte, l'anomenat instrumentum laboris o document de treball del Sínode és el resultat d'una consulta molt àmplia, no són de propostes sorgides d'un grup d'experts. Es podria dir que en aquest Sínode es visualitzen els primers capítols de la *Lumen gentium*, la constitució dogmàtica sobre l'Església del Concili Vaticà II, on primer es parla del poble de Déu (cap. 2) i tan sols després ve el capítol dedicat a la jerarquia (cap. 3). El Sínode també visualitza l'encíclica del papa sant Pau VI *Ecclesiam suam* sobre el diàleg, amb aquella celebrada expressió que el papa Francesc ha citat en la seva homilia del 4 d'octubre: “L'Església es fa col•loqui” (nùm. 67), és a dir, diàleg i intercanvi.

Amb aquest Sínode s'està produint un pas de gran rellevància i d'enormes conseqüències per a la història de l'Església: el Sínode de Bisbes ha passat a ser Sínode del poble de Déu. Un poble de Déu en comunió plena amb els pastors, presidits pel bisbe de Roma, el

primer impulsor d'una praxi eclesial que reprèn la memòria de la gran Tradició. Queden enrere la lògica de la por i els dubtes, expressats per alguns, sobre els perills que amenaçarien, pretesament, la fe i la praxi de l'Església apostòlica. La raó última d'aquest Sínode és la confiança dipositada en l'Esperit, que és l'ànima de l'Església. Per això la fórmula "l'Esperit Sant i nosaltres", que caracteritza el primer sínode de la història de l'Església, l'anomenat Concili de Jerusalem (cf. Fets dels Apòstols 15,28), assenyala una manera de fer que promou el consens i no el conflicte, la comunió i no l'acritud i l'enfrontament. El cap. 15 dels Fets dels Apòstols és un text extraordinari per a entendre què es vol dir amb l'expressió "Església sinodal". A Antioquia ningú no va quedar fora de la comunió, ni els qui volien que la salvació passés també per la Llei de Moisès ni els qui recordaven, com Pere, que tots, "tant nosaltres (els cristians d'origen jueu) com ells (els cristians d'origen no jueu) som salvats només per la gràcia de Jesús, el Senyor" (15,11). Ressona a les nostres oïdes aquell "tots, tots, tots" del Papa en la JMJ a Lisboa, el mes d'agost, repetit en l'homilia del 4 d'octubre: "l'Església (té) les portes obertes a tots, tots, tots!".

Aquesta Església misericordiosa, vigorosa i en sortida vers el món, l'Església del Vaticà II i de la gran Tradició, que escolta l'Evangeli del Crist, és la que s'ha de manifestar en aquest Sínode de 2023 i 2024. En efecte, l'homilia papal afirma que no es pot caure en la temptació d'imaginar per al futur una Església "rígida", inflexible, una duana, que aixequés baluards contra el món que l'envolta. Ni tampoc serveix una Església "tèbia", que, des de posicions més obertes o més tancades s'acomodés a l'esperit del món, i una manera de ser mundana entrés dins d'ella i la fes captiva de la superficialitat, la vanitat, l'afany de domini, l'engany i la corrupció. Tampoc no es pot caure en una Església "fatigada", que no cregués del tot en la força de l'Evangeli de Jesús i que pensés que l'únic recurs és tancar-se en ella mateixa i viure un cristianisme elitista, llunyà dels sofriments i de les esperances de la humanitat. El Sínode és temps de l'Esperit, aquell que va constituir l'Església quan aquesta era dins el cenacle amb les portes tancades. Soltadament van entrar la ventada i el foc, que van empènyer les cent vint persones reunides, homes i dones, a sortir a la plaça. L'Esperit ha de ser, diu el Papa, "l'únic protagonista del Sínode". Estiguem segurs que així serà. Preguem perquè així sigui.

Un sol cor i una sola ànima

Àfrica: l'Església sinodal és la família de Déu

DANIEL PALAU VALERO

*prevere del bisbat de Sant Feliu de Llobregat
director de la Càtedra Pastoral Josep Pont i Gol*

El conjunt de les conferències episcopals d'Àfrica i Madagascar (SECAM) va trobar-se a Addis Abeba (Etiòpia) de l'1 al 6 de març del 2023 per redactar la seva resposta sinodal al DEC. El protagonista d'aquest encontre, tal com es llegeix en el seu text conclusiu, fou el mateix Esperit Sant, a partir de l'escolta inclusiva d'uns i altres. L'experiència viscuda ha considerat la pluralitat de la diversitat africana, amb un creixement profund en la coneixença mútua, així com del desig d'expressar i manifestar una millor relació amb l'Església universal.

El mètode de la conversació espiritual ha estat una de les descobertes més rellevants d'aquest desig d'apropar posicions llunyanes. Ja és ben sabut que escoltar no és un exercici fàcil, ja que no s'aprecia sempre el valor dels altres, i al mateix temps apareixen certes reticències, o bé es fa palès l'escassetat del temps per a la discussió i l'aprofundiment, o bé sorgeix el cansament i el desànim davant de tantes dificultats. Ha estat també una bona ocasió per recordar i agrair els sínodes precedents dedicats al continent africà (1995 i 2011), així com l'aparició del darrer text sobre la defensa dels drets humans, el document de Kampala (2019).

Molt substancial ha ressonat en l'encontre d'Àfrica el concepte d'Església a partir de la imatge de la família, dins la qual té lloc la veritable escolta, com actitud pròpia del fet de ser cristians. L'escolta guareix i ens convida a celebrar la nostra fe d'una manera culturalment autèntica, encarnada. Caldria aplicar amb tota la força, la cultura de l'escolta a la litúrgia. L'Església ha d'escoltar tothom i totes les manifestacions culturals locals, sense ignorar cap ni una, ans el contrari, amb el desig d'integrar-les, respectar-les i estimar-les.

L'Església sinodal ha de comptar amb tots els batejats, especialment aquells que als ulls del món queden més arraconats. L'Església no pot, ni ha de deixar ningú de costat, malgrat que existeixin corrents d'opinió, interns i externs, que volen trencar la comunitat eclesial i fer més difícil la missió, o bé oposar-se del tot a ella. Es reconeix la presència d'ideologies, polítiques i opcions econòmiques perjudicials per la fe, i danyoses per aquells dirigents eclesials que no prenen les degudes mesures d'un bon discerniment. Cal que l'Església sinodal resti ben unida a la Paraula de Déu i a la Tradició.

El text conclusiu no descuida el fet substancial de potenciar la coresponsabilitat en la presa de decisions. Tots som importants per això el diàleg, el discerniment i òbviament, l'escolta ens permeten de reconèixer el valor de cada persona integrant de la comunitat. És així, que l'Església ha de tractar qüestions reals de la vida en relació amb l'espiritualitat, cercant sempre un equilibri just.

La sinodalitat té per objectiu l'evangelització, és a dir, la posada en pràctica de l'evangeli per incloure tothom, i per tant, per convidar a trobar camins veritables de conversió a Déu. Aquesta *metanoia* passa per l'adquisició d'una major consciència de la necessitat de la formació continua. El camí sinodal no planteja assolir posicions d'enrocaments col·lectius de caire ideològic, sinó que més aviat esbossa una proposta general d'aprenentatge. El desig és que aquesta formació eviti el fet de potenciar qualsevol actitud clerical, sigui dels clergues o dels laics. Forma part de la mateixa Església el no abandó de cap ni un dels seus membres, acompanyar els batejats no és un factor que hagi de ser posat en qüestió. La proximitat és una actitud pastoral crucial que el sínode ha fet prendre d'una manera més conscient en el context africà. Aquest escenari, en el que es conjuga l'acollida, la formació i l'evangelització troba en la litúrgia un punt de confluència. La litúrgia, que té el desig de generar dinàmiques internes més vivencials i menys teòriques, ha de ser més contextualitzada de tal manera que pugui manifestar una participació activa dins d'ella.

Aquestes conclusions, seguint el text del continent africà, no exclouen altres qüestions problemàtiques que l'Església entreveu com a urgents i prioritàries. Ens referim a la necessitat d'un veritable respecte pel fet cultural local; la importància de la promoció real de la solidaritat; el debat entre el concepte de «veritat» i el principi de «misericòrdia», i en concret sobre l'acceptació de la diferència; l'evident necessitat d'escoltar tothom, sense caure en la democràcia, ja que la regla de la majoria és pobre; i finalment la importància del discerniment, i els criteris d'aquest discerniment.

Pel que fa a les prioritats es menciona el fet que l'Església no pot descuidar mai l'espiritualitat bíblica de l'hospitalitat. Els cristians són els qui han d'estendre la mà als més febles, en favor de tota la família humana i de tota la creació. La vivència de la fe a l'Àfrica a través de la família, la solidaritat, la comunitat, el diàleg respectuós, l'hospitalitat i la coresponsabilitat no pot deixar-se de costat. L'Església mateixa està cridada a comprometre's a favor de la solució de conflictes, ja siguin els de caire econòmic generats pel colonialisme, ja siguin aquells que trobem a l'entorn de l'explotació il·legal dels recursos naturals en benefici d'un govern o d'unes multinacionals. La construcció de la pau és l'exercici propi d'una Església sinodal, per això tampoc descuidarà la dimensió ecumènica i interreligiosa. Una sinodalitat veritable, doncs, no podrà descuidar la necessària renovació litúrgica que faciliti el creixement de la participació dels fidels. No podrà, tampoc, descuidar la importància del respecte pel principi de subsidiarietat, el qual promourà la inclusió de tots els batejats. És a dir, serà valenta l'Església a Àfrica per desenvolupar una espiritualitat hospitalària i al mateix temps compromesa amb el respecte per la família i cadascun dels seus components, especialment els més joves?

Lliures d'escollir si migrar o quedar-se

ANTONI ELVIRA

prevere del bisbat d'Urgell

Vicari episcopal

Des de l'any 1914 l'Església celebra la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat. En el darrer diumenge de setembre se'ns ofereix una ocasió per a tenir més presents els milers i milers de persones que es desplacen en el món, per pregar per ells i per fer-nos més conscients dels perills i dels reptes que suposa deixar la seva terra.

Malauradament la migració no és una realitat que haguem de recuperar de l'oblit. Els mitjans de comunicació ens mostren constantment la crua i dramàtica situació de persones que arrisquen la vida cercant un futur millor. Els nombrosos grups d'infants, adolescents i adults que arriben exhausts a les costes després de llargues travessies amb fràgils embarcacions o després d'eternes caminades superant els perills i les inclemències del temps són només la punta de l'iceberg d'un món marcat pel sofriment.

Les persones que se senten obligades a marxar dels seus països per les catàstrofes naturals, els conflictes bèl·lics, la por, la desesperació, en definitiva, per la impossibilitat de viure dignament el present i el futur acaben patint aquestes situacions tan dramàtiques. En una condició diferent es troben les persones que han d'emigrar però ho fan de manera segura i legal en un altre país encara que no lliures de dificultats.

El missatge del Papa Francesc per aquesta Jornada Mundial afirma que «per a eliminar aquestes causes i acabar finalment amb les migracions forçades és necessari el treball comú de tots, cadascun d'acord amb les seves responsabilitats. És un compromís que comença per preguntar-nos què podem fer, però també què hem de deixar de fer. Hem d'esforçar-nos per a aturar la carrera d'armament, el colonialisme econòmic, la usurpació dels recursos aliens, la devastació de la nostra casa comuna».

Cal treballar, ens continua dient el Papa Francesc, perquè tota persona sigui lliure a l'hora d'escollir si migrar o quedar-se en el seu país. I, si en surt, pugui fer-ho de manera segura. Al mateix temps que convé crear les condicions necessàries perquè es pugui escollir lliurement també les nostres comunitats han d'estar disposades a acollir, protegir, promoure i integrar tota persona que ha deixat la seva terra sense excloure ningú.

Mossèn Joan Alsina, màrtir de la justícia

JOSEP-MIQUEL BAUSSET

*monjo del monestir de Santa Maria de
Montserrat*

El 19 de setembre commemorem el 50è aniversari del martiri de mossèn Joan Alsina. Nascut a Castelló d'Empúries el 28 d'abril de 1942, Alsina ingressà de petit al Seminari de Girona. Després de passar pel Seminario Hispano Americano de Madrid, per a les missions, mossèn Joan fou ordenat prevere i enviat com a vicari a Malgrat de Mar. I va ser el 30 de gener de 1968 mossèn Joan arribà a Xile, on visqué en una comunitat de mossens catalans, al poble de San Bernardo.

Joan Alsina, que exercia la seva tasca pastoral a la parròquia de Sant Ignasi, de la localitat de San Bernardo, també treballava a l'hospital Sant Joan de Déu. Fins i tot després del cop d'estat perpetrat per Pinochet, continuà atenent els ferits a l'hospital i tot i que li van aconsellar que s'amagués, mossèn Joan no ho va fer, ja que, com ell mateix va dir, *“Hi ha moments a la vida que hi ha que jugar-se el tot pel tot, i si em necessiten, allà hi seré”*.

El 19 de setembre, militars del batalló de Regiment Yungay de San Felipe entraren a l'hospital i detingueren mossèn Joan, per la seva fidelitat a l'Evangelí i pel seu compromís amb la justícia, ja que que sempre estava al costat dels treballadors. De fet, mossèn Joan no pertanyia a cap partit polític, però com a deixeble de Jesús, i davant l'abús dels poderosos que trepitjaven els pobres i els marginats, mai no va ser neutral, tot defensant la justícia i els Drets Humans. I és que els cristians no ens podem mantenir neutrals, com deia el papa Francesc el 5 de juliol de 2014: *“Déu no és neutral. Està de part de les persones més fràgils, discriminades i oprimides”*. I el Premi Nobel de la Pau, Elie Wielsel, deia també: *“Cal protestar, perquè la neutralitat només ajuda els opressors, no les víctimes”*. Per això mossèn Alsina estigué al costat dels més vulnerables de la societat xilena. Mossèn Joan hauria pogut fer seves les paraules del bisbe Desmond Tutu, quan digué: *“El Jesús que jo adoro és un Jesús que va estar sempre al costat dels qui eren torturats amb injustícia i es posà en problemes degut precisament a això”*. I el bisbe Tutu, (com ho va testimoniar en la seva vida i en la seva mort mossèn Alsina), deia encara: *“Si ets neutral en situacions d'injustícia, és que has escollat el bàndol de l'opressor”*.

Després de portar-lo a Barros Arana, mossèn Joan fou traslladat al Puente Bulnes on fou assassinat. El seu assassí, Nelson Bañados, un soldat de només 18 anys, obeint les ordres del coronel Mario Caraves, acabà amb la vida de mossèn Alsina, que demanà al seu assassí que no li embenés els ulls perquè volia veure-li la cara i perdonar-lo. Com relatà uns anys més tard el mateix Nelson Bañados, mossèn Joan *“es posà les mans al cor i mogué els llavis com si estigués pregant i digué: “Pare, perdona’ls”. Ja eren les deu de la nit i aquell afusellament no l’oblidaré mai”*.

El 27 de setembre es trobà el cos sense vida de mossèn Alsina al Servei de Medicina Legal i va ser enterrat l’endemà al cementiri de San Bernardo

Segons testimonis de persones que el coneixien bé, a Joan Alsina *“el buscaren perquè era un mossèn obrer”*. Com digué un altre conegut seu, *“mossèn Joan no tenia cara de sant ni de màrtir, era un home que no representava a primera vista allò que era en el seu interior, en les seves entranyes”*. I per això *“per a molts, els escrits de Joan eren xocants, perquè només el coneixien des de fora i mai no pensaren que darrere aquell rostre d’un lluitador, d’un germà obrer, d’un somiador, d’un home que assaboria la vida, d’un home bo i bromista, es pogués amagar un home d’una profunditat de fe, d’un ministre de Jesús, amb aquella qualitat de la pregària del matí, la de, “si el gra de blat no mor, no dona fruit”*.

Mossèn Joan Alsina va fer realitat, en la seva vida i en la seva mort, allò que fa uns dies va dir el papa Francesc a Mongòlia: *“L’Església no calla davant les injustícies i es compromet a promoure la dignitat de cada ésser humà”*.

Mossèn Joan, que segons un testimoni que el coneixia, era *“una personalitat plena de sorpreses”*, va donar la vida pel Regne i per la justícia, ja que sempre va estar al costat dels treballadors. Mossèn Joan, que va morir perdonant, com Jesús, ens és exemple de fidelitat a l’Evangeli i de compromís amb els perseguits per causa de la justícia. Per això l’Església, tot seguint l’exemple del màrtir Joan Alsina, *“ha de conrear”*, com va dir el cardenal Vicent Enrique Tarancon, *“les exigències de l’amor i de la justícia, encara que això sigui incòmode”*.

Mossèn Joan Alsina, el màrtir de Castelló d’Empúries assassinat fa 50 anys, va ser fidel al que el papa Francesc va expressar el 2018 en la seva Exhortació Apostòlica, *“Gaudete et exultate”*, de que els cristians, tots els deixebles de Jesús de Natzaret, hem de *“cercar la justícia”* (GE n° 79).

Deixebles de l'Evangeli

De la ciutat dels homes a la Ciutat de Déu.¹

JOAN TORRA BITLLOCH

prevere del bisbat de Vic

Pro-rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

L'any 410, quan encara no havia passat un segle d'ençà la fi de les persecucions, es va produir un dels esdeveniments més traumàtics de tota la història antiga. Del 24 al 27 d'agost fou saquejada la ciutat de Roma pels visigots amb Alaric al capdavant. D'aquesta enorme desfeta se'n van salvar per ordre expressa d'Alaric els llocs de culte cristians i en particular la basílica de Sant Pere, considerats llocs d'asil inviolables. Aquests fets van provocar una allau de refugiats que van anar a cercar un lloc segur al sud de la mar Mediterrània, és a dir, al nord d'Àfrica. Una migració que anava de nord a sud, feta de gent culta, sovint rica, romana de cor, de la qual alguns eren cristians i altres seguidors encara dels déus pagans. El saqueig els havia unit.

Aquests refugiats portaven una pregunta existencial al cor, una pregunta comuna que solem fer sempre amb formes variades, en funció de les circumstàncies. Per què ha passat això? Per què Roma, la Roma immortal, la que mai no havia sofert cap saqueig, ara ha caigut? Potser perquè el Déu cristià que encara no fa cent anys que la tutela —els darrers trenta de manera oficial i única— no l'ha pogut protegir? Eren més poderosos els déus romans? Anava millor aquella política d'integrar-los a tots, per tal de gaudir de la protecció de tots? Com és que fins i tot alguns dels invasors són seguidors del Déu cristià? Per què lluiten i es destrueixen els seguidors del mateix déu?

A l'Àfrica les preguntes van tenir un destinatari. No fou el primat de Cartago, sinó el bisbe d'Hipona, Agustí. Ell també es va sentir afectat, trasbalsat en el més profund del seu cor, com a bon romà que era i coneixedor de la ciutat imperial on havia viscut una part del seu procés espiritual. Agustí no va refusar la pregunta. De fet, no en va refusar mai cap de pregunta. I es va posar a escriure la seva reflexió de resposta en una de les obres més grans de la història, imprescindible per a entendre-la: la *Ciutat de Déu*. La va començar a escriure l'any 413 i la va acabar el 426, en un total de vint-i-dos llibres. És clar que defensa el cristianisme, però fa una repàs exhaustiu de la història de Roma i de la seva cultura, i va conduint la reflexió cap a una veritable antropologia, atès que finalment es tracta de dilucidar la salvació o no de la persona humana, més enllà de la situació concreta política i social de cadascú. Per això conviuen dues ciutats. Potser seria millor afirmar que hi ha dues ciutadanes convivint contínuament i de manera confrontada: la

ciutadania de Déu i la ciutadania dels homes. La justícia i la caritat que brollen de l'amor és el que constitueix la ciutat de Déu, la seva ciutadania, i si Roma havia estat immortal, era perquè havia mantingut, potser sense ser-ne conscient, aquesta justícia i aquesta caritat. Si aquestes no es mantenen, ni que sigui l'Església qui en tingui el paper dominant, no s'aguantarà, caurà sense remei el regne d'aquest món. Quina profunditat de pensament! Hauria de ser de lectura obligada.²

Fins aquí arriba Nicea. Sí, fins aquí! Allò que havia començat com un ideal de Constantí quan va donar legalitat a l'Església, allò que Teodosi, format des d'Ambròs, havia convertit en religió oficial, ara, en la reflexió d'Agustí motivada per la caiguda de la ciutat de Roma que simbolitzava tot això, es produeix un retorn a la profunditat del cor humà, per tal de moure'l a viure de nou en l'amor i, en conseqüència, en la justícia i en la caritat, que són les virtuts que poden bastir l'única Ciutat de Déu present en el cor de cada persona i en la societat de sempre.

No és estrany que sigui el mateix Agustí qui pensa Déu profundament en el *De trinitate*, qui pensa la persona humana en les *Confessions*, qui prega i predica el Crist fent un gran *Comentari als Salms*. No és estrany que sigui ell qui pensa la Pasqua, la centralitat del missatge cristià amb els sacraments, qui pensa la salvació. No és estrany que sigui ell qui comenta l'Esriptura per posar-la a l'abast de tothom, qui es converteix en doctor de la gràcia i la llibertat, enfront de pelagians i maniqueus. Donem-li, doncs, la paraula:

Dos amors han bastit aquestes dues ciutats: l'amor d'un mateix fins al menyspreu de Déu feu la ciutat terrenal; l'amor de Déu fins al menyspreu d'un mateix feu la ciutat celestial. L'una es glorifica en ella mateixa, l'altra en el Senyor. L'una capta la glòria entre els homes; Déu, testimoni de la consciència, és la més gran glòria de l'altra. L'una, recolzada sobre la pròpia glòria, alça la testa; l'altra diu al seu Déu: «Tu ets la meua glòria i em fas alçar la testa» (Salm 3,4). Entre els prínceps i les nacions que l'una s'ha sotmès, la passió del poder domina; en l'altra, tots es fan servidors del proïsme en la caritat, els caps vetllant pel bé de llurs subordinats, els subordinats obeint-los. La primera ciutat, en la persona del seu propi cap, admira la pròpia força. L'altra diu al seu Déu: «T'estimaré, Senyor, a tu, la meua força» (Salm 17,2). A més, a la primera els savis menen una vida plenament humana, han cercat els béns del cos o de l'esperit, o tots dos alhora; entre ells, els qui han pogut conèixer Déu, «no el glorificaren ni li donaren gràcies com a Déu, sinó que es van abandonar als seus vans pensaments i se'ls va entenebrir el cor insensat. Pretenent d'ésser savis (és a dir, dominats per llur propi orgull i estufant-se de llur saviesa), es tornaren necis, i *canviaren la glòria del Déu immortal per una imatge* que representa un home mortal, ocells, quadrúpedes i rèptils». Guies o guiats, havien arribat fins a l'adoració d'aquestes imatges «i havien reverenciat i donat culte a la criatura en lloc del Creador, que és beneït pels segles» (Rm 1,21-25). Però a l'altra ciutat tota la saviesa de l'home rau en la pietat, la qual, exclusivament, ret al Déu vertader un culte legítim i espera com a

recompensa la societat dels sants, la dels homes i també la dels àngels «per tal que Déu sigui tot en tots» (1Co 15,28) (*De Civ. Dei* XIV,28).

Per comprendre Nicea, cal arribar a Agustí d'Hipona!

1. Capítol final de la lliçó inaugural del curs acadèmic 2023-24 a l'Ateneu Universitari Sant Pacià.
2. Esperem que ben aviat arribi a bon port l'edició de la versió catalana d'aquesta obra confrontada amb el text original llatí, en el nostre segell editorial, *Sant Pacià Books*. Podem anunciar que ja s'hi està treballant.

Rentar els peus
**Relació del bisbe i
 els preveres amb
 els diaques**

**JOSEP MARIA VILASECA
 RIBALTA**
*prevere del bisbat de Solsona
 rector de Tàrrega*

És bo i necessari recordar-nos sovint la importància de la comunió entre tots els seguidors de Jesús, però de manera especial en els qui hem rebut el sagrament de l'orde. En una època on l'individualisme i el narcisisme ens afecten per totes bandes, podem ser un signe de comunió en Crist.

Volia remarcar la relació amb els diaques. El seu ministeri està molt lligat a la persona del bisbe, el qual és l'únic que l'imposa les mans en la seva ordenació. El ministeri diaconal és de servei, identificant-se amb Crist servidor, que no va venir a ser servit sinó a servir i a donar la vida per tothom. El bisbe i els preveres ens cal recordar, doncs, la bellesa de la comunió amb ells, ja que des del concili Vaticà II es va recuperar el diaconat com un estat permanent, una vocació eclesial i el grau inicial del sagrament de l'orde.

Tots els qui hem rebut el sagrament de l'orde, en els diversos graus, ens uneix la gràcia de l'Esperit Sant.

El bisbe i preveres fem molt present a Crist, cap i pastor, i els diaques, a Crist servidor. Tots manifestem a Crist a l'Església d'avui, de forma real i actuant.

De fet el ministeri té un caràcter personal, ja que es realitza en nom de Crist, i un caràcter col·legial, ja que es tracta d'un ministeri sacramental realitzat en l'Església (*Normas básicas formación, 1*).

Comunió, col·legialitat, sinodalitat, parròquia, diòcesi, ... tot ens porta a continuar treballant per la bona relació entre tots els ministres ordenats, cadascú des del seu lloc i encàrrec, aquest caminar junts, ministres ordenats, també laics i consagrats, és el que avui l'Església i el Papa Francesc, ens demanen amb insistència.

El foment de la vocació diaconal és un signe de reconeixement, és una lloança a Déu perquè continua cridant a homes a viure segons aquesta vocació, molt sovint compartida ja amb un matrimoni consolidat.

El diaca com hem dit, està molt unit al bisbe i per tant té una visió molt clara de la diocesaneïtat. També el diaca arrelat en una parròquia és una riquesa molt gran. La bona relació amb el rector i els altres preveres és un signe positiu per la nostra gent, aprenent a treballar en equip, prenent decisions conjuntament, amb el consell de pastoral i assumint responsabilitats, especialment en allò específic del diaca: la caritat, la litúrgia i l'evangelització.

Donem gràcies a Déu pels diaques, i pels casats, també agraïm el do de les seves esposes i famílies. I demanem a l'Esperit que continuï cuidant i augmentant la comunió entre el bisbe, els preveres i els diaques.

Un nou curs a la llum de l'Esperit

JORDI MONDRAGÓN I BRICULLÉ

*prevere del bisbat de Sant Feliu de Llobregat
vicari de la parròquia de Santa Maria de
Castelldefels*

És freqüent que les persones aprofitem alguns moments concrets durant l'any per plantejar-nos l'orientació i el sentit que volem donar a les nostres vides. Perquè el que ens distingeix de la resta d'éssers naturals és la nostra tendència innata i irrenunciable a atorgar sentit a tot el que fem. Karen Armstrong, escriptora anglesa especialitzada en l'estudi de les grans religions monoteïstes, va escriure: "Els éssers humans són criatures cercadores de significat". No podem viure amb el sense sentit.

Hi ha dos moments a l'any que solem considerar oportuns perquè ens ajuden a engegar amb força i empenta: el començament d'un nou any, amb els bons propòsits, i el final de les vacances estiuenques, un cop hem carregat novament les bateries per a iniciar un nou curs i amb això dona peu a l'inici d'un nou període de treball a la pastoral parroquial. Són

moments que de vegades comporten petites crisis pels reptes i dificultats que això suposa i, per tant, són propicis per a la reflexió i per a la presa de decisions.

No obstant això, i segons la meva experiència, després de quatre anys de prevere, els feligresos de les nostres comunitats cristianes, es troben, moltes vegades, indecisos, desorientats, potser mancats de criteri per trobar el camí que sigui el més adequat per a ells. Sant Pau a la seva Primera Carta als Corintis, ens diu: “Els dons que rebem són diversos, però l’Esperit que els distribueix és un de sol. Són diversos els serveis però és un de sol el Senyor a qui servim. Són diversos els miracles, però tots són obra d’un sol Déu que els fa valent-se de cadascun de nosaltres. Les manifestacions de l’Esperit distribuïdes a cadascú són en bé de tots. Perquè el Crist és com el cos humà: és un, encara que tingui molts membres, ja que tots els membres, ni que siguin molts, formen un sol cos. Tots nosaltres, jueus o grecs, esclaus o lliures, hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos, i a tots ens ha estat donat com a beguda el mateix Esperit”.

Les nostres comunitats cristianes ofereixen als nostres feligresos una extraordinària varietat de possibilitats per treballar la seva vida interior i espiritual, no només a ells, sinó també als més allunyats de les nostres poblacions i ciutats. Són molts els grups i són moltes les activitats que estan al seu abast perquè cadascú, segons el carisma que l’Esperit ha concedit, trobin el seu lloc dins de la comunitat: grups de catequesi i grups de pregària; grups d’infants, adolescents, joves i adults; grups per a parelles, grups per a mares i grups perquè els feligresos intercanviïn idees i opinions; grups d’atenció a les persones grans i d’atenció a persones necessitades; grups per col·laborar en la litúrgia, a les lectures, als cants...

De vegades el que necessiten els nostres feligresos és, simplement, posar-se en disposició que sigui l’Esperit Sant qui els mostri el carisma que els ha estat concedit. Aquí entra en joc el nostre acompanyament, pacient i discret, com a ministres i pastors de les comunitats cristianes, podem ajudar-los a trobar el seu camí, el seu carisma i que és el que l’Esperit vol per a cadascú d’ells, tot fent camí, tots junts i sinodalment.

Un nou curs ha començat. Desaprofitarem aquesta nova oportunitat que el Senyor ens ofereix? No tinguem por davant la incertesa del futur i deixem que l’Esperit faci estada en nosaltres i entre nosaltres i deixem-lo actuar sense resistències ni traves, perquè tots “hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos, i a tots ens ha estat donat com a beguda el mateix Esperit”.

Un bisbe ens parla

Homilia en ocasió de l'inici del ministeri episcopal a Tortosa

+SERGI GORDO

bisbe de Tortosa

Cridats a sortir, “caminant junts”, irradiant arreu l’alegria de l’Evangeli

“En aquell temps, Jesús recorria els pobles del voltant i ensenyava. Llavors, cridà els dotze i començà d’enviar-los de dos en dos” (Marc 6,6b). Aquest fragment evangèlic així com la resta de les lectures de la Paraula de Déu que hem escoltat són les mateixes que avui fa sis anys van ser proclamades amb motiu de la meva ordenació episcopal, a la basílica de la Sagrada Família de Barcelona, junt amb el bisbe Antoni Vadell i Ferrer, al cel sigui. Sí, “de dos en dos” és com el Senyor ens envia sempre a irradiar arreu l’alegria del seu Evangeli. “De dos en dos”, mai com a franc tiradors, mai com a líders autoreferencials, mai com a messies o “llaneros solitarios”, sinó fraternalment, en comunió, “caminant junts”, sinodalment, com ens recorda sempre el nostre bon Papa Francesc.

Una “sinodalitat viscuda” és precisament l’assemblea litúrgica tan bella que estem experimentant avui, aquí, tots i totes cridats pel Senyor, formant el sant Poble fidel de Déu que peregrina a la diòcesi de Tortosa. Tots nosaltres “som el seu poble i el ramat que Ell pastura”. Així ho hem pregat cantant el salm. Sí, Ell és el nostre Bon Pastor, que ens cerca quan som com ovelles perdudes, tal com hem escoltat a la profecia d’Ezequiel.

Som aquí, ben units, pregant units en ocasió de l’inici del meu ministeri pastoral. Som aquí, a la Catedral, l’església mare de totes les comunitats cristianes de la nostra diòcesi tortosina. Soc aquí, soc a casa, “cristià amb vosaltres i bisbe per a vosaltres” com deia Sant Agustí. I des del minut zero -comptant amb la gràcia del Senyor i amb el vostre afecte, suport i pregària- soc fent camí amb vosaltres, disposat a deixar-me dur humilment pel Senyor, cridat per Ell, enviat per Ell, recurrent des d’avui els pobles i viles tortosins, on Jesús, el nostre Mestre i Senyor, ja hi és abans que un servidor hi arribi.

“Jesús recorria els pobles del voltant i ensenyava.” Meditant aquesta icona del Senyor -Ell sempre itinerant, sempre en ruta, sempre “en sortida”-, he pregat i us demano que preguem molt especialment per tots els afectats pels estralls dels aiguats de la setmana

passada a Alcanar i pobles del voltant. Que com Església diocesana esdevinguem, amb la nostra solidaritat i pregària, rostres de Crist Bon Samarità.

Aquí em teniu, estimats diocesans, amb molta il·lusió de venir a compartir la meua vida amb vosaltres, amb el desig d'amarar-me de cadascuna de les comarques de la diòcesi: les comarques tarragonines de la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, el Baix Ebre, el Montsià i part de les del Baix Camp i del Priorat; i les comarques castellonenques d'Els Ports, el Baix Maestrat i part de l'Alt Maestrat. Estic content perquè podem "caminar junts", cridats a ser deixebles missioners del Senyor.

Desitjo aprendre molt de vosaltres, conèixer-vos, escoltar-vos, fer meus els vostres goigs i esperances, tristesses i angoixes, endinsar-me en la vostra història. En aquest sentit, no podem oblidar que a la nostra diòcesi tortosina comptem amb figures destacades en els camps literari, de la filosofia i de la teologia, com el poeta verdaguerià Tomàs Bellpuig (1879-1936) o el teòleg doctor Joan Baptista Manyà, tan vinculat al santuari de la Mare de Déu de la Fontcalda.

Desitjo contemplar amb mirada de fe el pas de Déu per les vostres vides, la seva bona petjada en aquesta terra de sants i beats, amb la intercessió dels quals som novament cridats a "viure sempre contents en el Senyor" (Fl 4,4): Sant Salvador d'Horta, Sant Pere Màrtir Sans i Jordà, Sant Francesc Gil de Federic, Santa Maria Rosa Molas, Sant Enric d'Ossó i Cervelló, i els beats Jacint Orfanell i Manuel Domingo i Sol.

El Senyor, que "recorria els pobles del voltant i ensenyava", és qui ens convida a ser una Església que surt a l'encontre de cada persona. M'agrada compartir amb tots vosaltres aquesta invitació que ens fa el Papa Francesc quan ens diu: "Sortim, sortim a oferir a tothom la vida de Jesucrist (...) m'estimo més una Església accidentada, ferida i tacada per haver sortit al carrer, que no pas una Església malalta pel tancament i la comoditat d'aferrar-se a les pròpies seguretats" (EG 49). Sortim, doncs, creient profundament que el que anunciem és quelcom extraordinari. Proposem sense imposar, sense proselitismes. Lliures de coses secundàries que impedeixen la missió. Sortim amb autenticitat, sense fer comèdia, sense ser buròcrates, sense viure-ho com un rol per a hores convingudes.

Cridats a una vida cristiana autèntica convertits al Senyor

Permeteu-me en aquest sentit que us conti una rondalla provinent de Sören Kierkegaard. Aquest pensador luterà danès del s. XIX, que maldava per una vida cristiana autèntica, deia:

"Una vegada es va establir un circ a la vora d'un poble de Dinamarca, i vet ací que, quan anava a començar la funció, el circ es va cremar. Llavors el director va cridar el pallaso, que estava ja vestit de pallaso, i li digué: – Si us plau, vés al poble i digues als seus habitants que ens ajudin a apagar el foc del circ, altrament les flames arribaran fins al poble a través dels rostolls dels camps acabats de segar i tot es cremarà. El pallaso, vestit de pallaso, se n'anà cap al poble i començà a cridar a la gent que, si us plau, correguessin

en direcció al circ per ajudar a apagar el foc. Però la gent del poble van creure que el pallasso feia de pallasso, que allò era una nova manera d'invitar la gent a veure el gran espectacle. I, és clar, el circ es va cremar, les flames van córrer a través dels rostolls, i el poble va quedar també consumit pel foc”.

La lliçó d'aquesta rondalla és tan òbvia que de vegades la passem per alt. El Papa emèrit Benet XVI, quan era el jove teòleg Joseph Ratzinger a la Universitat de Tübingen, havia fet esment d'aquesta paràbola a l'inici del seu llibre titulat *Introducció al Cristianisme*. Us la comparteixo perquè crec que ens adverteix del perill segons el qual, quan el Senyor ens envia a comunicar la seva paraula, no és difícil que alguns no rebin bé el missatge de la bona notícia de l'Evangeli que els volem trametre, potser perquè inconscientment o conscient tenen el prejudici segons el qual els missatgers -per exemple, els catequistes, els predicadors- comuniquem donant la impressió que som com uns pallassos que anem maquillats, complint una funció, com uns funcionaris que exerceixen un rol només a unes quantes hores convingudes, com fent comèdia, com si no ens acabéssim de creure autènticament el que trametem, dient paraules velles i gastades que no tenen cap perill i que es poden deixar de banda. Que no ens passi això mai a nosaltres, ni a mi com a bisbe vostre.

Meditant tant l'Evangeli proclamat avui com la rondalla esmentada, veig que el Senyor, que ens fa recórrer pobles i viles comunicant la seva Bona Notícia, vol que ho fem des d'una autenticitat de vida, convertits a Ell, transformats per Ell, vivint “per Ell, amb Ell i en Ell”.

Cridats a servir el Senyor amb alegria I ara us faig una confiança.

Quan fa sis anys vaig haver de cercar un lema episcopal, tot d'una vaig escollir-ne el següent: *Serviu el Senyor amb alegria* (salm 99,2). I vaig considerar que aquell servei per al qual em cridava el Senyor no era sols una crida per a mi, per tal de servir-lo únicament jo a Ell, sinó que vaig desitjar que es convertís en un lema eclesial, comunitari, sinodal, de fe compartida, de servei joiós compartit. En efecte, l'antífona diu «serviu», no diu pas «serveix». Diu «serviu», tots i totes, fraternalment, jo amb vosaltres, i vosaltres amb mi, sempre ben units servint el Senyor, especialment en els seus predilectes: els malalts, els febles i afeixugats per qualsevol circumstància, els pobres i necessitats. I visquem-ho «amb alegria». Una alegria que no és fruit únicament d'unes circumstàncies favorables o d'un tarannà propi dels qui són optimistes de mena. És l'alegria que, com ens recorda Jesús a l'Evangeli, «ningú no us podrà prendre» (Joan 16,22), la joia que neix del viure en l'amor del Pare, el goig que neix del cor del qui lloa el Senyor perquè viu l'alegria de ser seu, tot seu. La “veritable alegria” la vivim quan no la cerquem tancats en nosaltres mateixos, sinó quan brolla, neix i creix cercant l'alegria dels altres.

Agenollats davant la Verge de la Cinta

Quan he entrat avui a la Catedral, m'he agenollat davant el Santíssim i davant la bella talla policromada d'alabastre que representa la Verge de la Cinta amb unes faccions

plenes de dolcesa i de misericòrdia, vestida amb mantell, túnica i vel i envoltada d'una corona d'estrelles, però amb els peus calçats amb unes senzilles sandàlies i fent el lliurament de la Cinta a l'altar, que –com sabeu- ens recorda el Crist, que a l'altar de la santa Creu ens deixà la taula en la que ens fa fills de Déu Pare i germans seus en l'Esperit Sant.

Per això, amb la confiança de fill, m'atreveixo a cloure les meves paraules amb una pregària a la Verge de la Cinta, una pregària que he volgut inspirar en el rostre i en altres detalls de la seva sagrada imatge:

Verge de la Cinta, vulgueu escoltar la pregària que us dirigeix el darrer dels vostres devots, cridat pel Sant Pare a servir com a bisbe els cristians i tota persona de bona voluntat en aquestes terres de vella tradició cristiana entorn del riu Ebre.

Vós, que porteu unes senzilles sandàlies, vulgueu-me acompanyar en tot moment quan recorri els pobles del voltant com ens demana el vostre fill Jesús a l'Evangeli proclamat avui. Que sàpiga fer aquest camí dient sí cada dia, a cada moment, cada passa, sortint, “caminant junts”, irradiant arreu l'alegria de l'Evangeli. Per intercessió vostra, prego especialment per tal que madurin aquelles llavors que el Senyor sembla abundantament per tal que siguin molts els joves que acceptin la crida al ministeri ordenat.

El vostre nom, bona Mare de la Cinta, és especialment invocat per facilitar el part de les mares i l'acolliment dels fills i les filles que obren els ulls a la llum d'aquest món. Us demano que el meu servei de bisbe, acompanyat dels preveres i diaques, dels seminaristes, dels membres de la vida consagrada i de tots els fidels laics i laiques de la diòcesi -infants, joves, adults i ancians de cada comunitat cristiana-, faciliti també el naixement a la fe dels nous fills i filles de l'Església per mitjà del baptisme i dels altres sacraments de la iniciació cristiana, de la catequesi i de l'educació cristiana.

Feu, oh Mare nostra, que escoltem sempre aquestes paraules: “Agafa't a la seva Cinta! No tinguis por!”. M'agafo, doncs, a la vostra Cinta i poso el meu treball apostòlic al servei del bé comú de tot aquest poble, i en bé de l'Església que pelegrina en aquestes terres tortosines, amatent a tota persona de bona voluntat, tractant les autoritats amb respecte pel seu compromís en el treball pel bé de tothom.

Finalment, invocant la vostra intercessió davant de la Santíssima Trinitat, i la dels vostres devots que ja han arribat a la casa del Pare, renovem el nostre compromís cristià d'estimar-vos, com ho feren les moltes generacions que ens han precedit. Ho fem amb aquestes paraules del vostre Himne: *Fills de la terra tortosina cantem a nostra Cinta, himnes d'amor. És la Cinta nostra Reina, nostra Mare, nostre Tresor. Veniu tortosins. La Cinta mo'l demana, donem-li'l cor. Estimem-la, adorem-la, jurem defensar-la hasta la mort. Cridem sempre a veu plena: Nostra Cinta, sobretot! Nostre Cinta, sobretot!*
Amén

Hem vist, hem llegit

El Rector de Vallfogona, Francesc Vicent Garcia i Ferrandis

JOAN F. AMIGÓ I BARTRA

*prevere de l'arquebisbat de Tarragona
rector de Llorenç del Penedès (antic rector de Vallfogona de Riucorb)*

Enguany es compleixen els 400 anys de la mort del Rector de Vallfogona de Riucorb, Francesc Vicent Garcia i Ferrandis que va morir el 2 de setembre de 1623 al 44 anys d'edat i 17 de sacerdoci. Per aquest motiu el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a proclamat aquest any, «Any del Rector de Vallfogona». Garcia és considerat com el poeta del barroc català, i ha entrat a formar part de la història literària de Catalunya. És un personatge molt popular i controvertit i difícil de rastrejar per la història. Diversos historiadors s'han dedicat plenament a estudiar-lo per poder recuperar la figura històrica i la seva vàlua personal. El Rector de Vallfogona ha calat molt en el món popular i el folklore de Catalunya pels acudits, rondalles, anècdotes plenes de picaresca i burlesques que s'han anat transmeten de generació en generació que no són històriques sinó afegides posteriorment. Aquesta imatge satírica i còmica no fa justícia al personatge real.

Són diversos els historiadors actuals que han anat desgranant la seva vida, per posar-la a plena llum i recuperar el personatge històric, lluny de tot aquestes capes de folklore popular que se li han anat afegint. Albert Rossich, Domènec Corbella Llobet, Enric Querol Coll i Junyent entre molts altres, ens parlen de la història d'aquest personatge, la seva vàlua com a poeta i la importància que va tenir en el seu temps.

Va néixer a Saragossa, el 22 de gener 1579, per causes circumstancials, ja que els seus pares s'havien traslladat un cert temps a aquesta ciutat per motius de feina, però aviat retornaren a Tortosa on la família estava plenament arrelada socialment i culturalment.

Va néixer el dia de Sant Vicenç, patró de Saragossa, d'aquí que possiblement li posaren Vicenç de segon nom per aquest motiu.

Va estudiar el batxillerat a Tortosa i el batxillerat en Arts a Barcelona, s'ordenà de prevere a Vic i obtingué el títol de Doctor en Teologia al col·legi de Sant Jordi i Sant Maties, Universitat Dominica de Tortosa. Va ser secretari del Bisbe Pere de Montcada a Girona va proclamar el discurs de la Inauguració de la Universitat de Lleida en ocasió de l'inici del nou rector Felip de Berga i Aligada, la peça més important de la retòrica barroca catalana que consta de 758 versets.

Garcia també va actuar en afers diplomàtics, i va acompanyar el Virrei de Catalunya, en un viatge per mar de Barcelona a Tarragona, per entretenir les dames de la alta societat amb els seus versos, convidat per l'arquebisbat de Tarragona, Joan de Moncada. Es movia com peix dins de l'aigua en l'alta societat del seu temps. Tot això sense deixar mai de ser el Rector de Vallfogona el seu únic càrrec com a rector parroquial.

No existeix cap retrat seu, per això se'l representa amb diverses imatges molt diferents les unes de les altres. No va publicar res en vida, tret de l'oració fúnebre que va fer en les exèquies del Rei Felip III a la catedral de Girona, i encara no ho va publicar ell, sinó el capítol. La seva obra és publicada per l'Acadèmia dels Desconfiat a Barcelona, 80 anys després de la seva mort, l'any 1703, també coneguda com l'edició *prínceps*. Manuel de Vega, editor principal d'aquesta obra, fa la primera biografia del rector de Vallfogona, creant alguns embolics històrics sobre el personatge que s'han arrossegat fins ara.

Francesc Vicent Garcia i Ferrandis, escriu en català en una època que la llengua catalana era qüestionada, com a llengua culta en el món literari, i la moda era escriure en castellà ja que tot mirava cap a Madrid, el poder, la cultura, la noblesa... Garcia no era l'únic poeta del seu temps, però sí el que va escriure més en català, en un temps difícil per a la nostra llengua.

En la seva obra hi ha alguns poemes picants, eròtic o burlescos, poemes que descriuen realitats mundanes del dia a dia, com és el cas del poema que dedica a una latrina construïda en el jardí de la rectoria, o sobre la seva tia que li feia de majordoma, això és propi de la cultura del barroc, però això no desmereix la seva vàlua. En l'obra del poeta de Vallfogona podem trobar una mica de tot, poemes molt bonics, com és el cas de «L'últim cant del rector» que l'escriu en el seu llit de mort, o altres més mundans.

Un fet històric i simpàtic va ser la relació que va tenir amb el seu escolanet Pere, suposadament era orfe de pares, el trobà de camí cap a Tàrrrega i l'adopta amb sis anys. La història recorda el dia que es van conèixer, així. El Rector li pregunta: *Àngel de Déu d'on vens? On vas? Com et dius? I amb qui t'estàs? I el noi et li respon: Bon jorn tingui, monsenyor: vinc de Tàrrrega me'n vaig a Verdú, em dic Pere i no m'estic amb ningú.*

I a partir aquell moment l'acollir a la rectoria de Vallfogona. Aquest noi et va morir amb 12 anys i el rector l'enterrà dins de l'església. Actualment encara es conserva a la làpida el poema que li dedicà el rector.

*“Ací jau un escolà del temple de Vallfogona,
que dol i llàstima donà,
als bronzes que repicà,
en los breus anys que logrà
tan bon designi prengué,
que de dotze que en visqué,
sis a l’església en serví;
i a millor vida partí,
lo qui la partí tan bé.
De sos ossos lo descans,
baix d’aquesta pica’s funda,
que li torna quan inunda,
l’aigua que hi posà amb ses mans:
inferesquen los humans
pits, d’aquesta pedra dura,
si amb sa limfa santa i pura,
tals oficis reconeix,
los sufragis que mereix
d’ells aquesta sepultura”.*

Al llarg de la història ha estat valorat de diverses maneres. Ha passat de ser un heroi per escriure en català en una època difícil per la nostra llengua, a ser considerat en el segle XIX per la Renaixença, com una persona de mal gust i castellanitzadora. Des de mitjans del segle XX s’ha recuperat la figura històrica del Rector de Vallfogona, i la vàlua de la seva obra, separant la part folklòrica que sempre ha acompanyat aquest personatge i que és fruit de la cultura popular posterior. Poc s’ho hagués pensat ell que hauria creat tant rebombori el seu personatge i la seva obra al llarg de la història a Catalunya. Podrem dir que Francesc Vicent Garcia i Ferrandis, és un personatge que brilla en la història de Catalunya amb diverses cares com un diamant, hi ha la part folklòrica dels acudits i rondalles que no és històrica, la part del poeta que escriu en català al barroc, el Rector de poble que s’encomana a Déu en l’últim poema de la seva vida.

Discurs del papa Francesc als membres de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat en ocasió dels 800 anys de la seva fundació

Bon dia a tots!

Bienvenidos. Saludo cordialmente al cardenal Omella, al Padre Abad de Montserrat Manel Gasch, a los demás obispos, sacerdotes, religiosos presentes, y a todos los fieles que participan en esta peregrinación. Gracias, gracias por esta visita. Estoy contento de recibirlos y de verlos en este día en que celebramos a nuestra Madre celestial bajo la advocación de Nuestra Señora del Rosario. Celebrar a María es celebrar la cercanía y la ternura de Dios que se encuentra con su pueblo, que no nos deja solos, que nos ha dado una Madre que nos cuida y acompaña. Es celebrar la cercanía de Dios porque el estilo de Dios es cercanía, compasión y ternura. Así ama Dios y viendo a María uno entiende la cercanía de Dios, la compasión de Dios en una Madre y la ternura de Dios.

Precisamente ustedes vinieron como peregrinos a Roma para celebrar, dar gracias al Señor por esa presencia de María tan cercana que, desde hace 800 años, los acompaña en el camino de la vida cristiana. Evoquemos ahora su imagen: la Virgen de Montserrat, la querida “Moreneta”, está sentada y tiene al Niño en su regazo, es la “Mare de Déu”, y en su mano derecha sostiene una esfera que simboliza el universo, es la “Reina y Señora de todo lo creado”.

Tener presente esta doble vocación de María a ser madre de Dios y madre nuestra nos ayuda a reflexionar sobre el tema elegido para esta peregrinación: “*Piedad popular, amistad social y confraternidad universal*”. Sabemos que la devoción mariana significa

mucho en las manifestaciones de piedad del santo pueblo fiel de Dios. Es la Madre. Pensemos, en estos 800 años de presencia en Montserrat, ¡cuántos fieles visitando su santuario, desgranando las cuentas del rosario, pidiendo con humildad y sencillez a la Moreneta su intercesión por ellos, y por sus seres queridos! ¡Y cuántas, cuántas manifestaciones de cariño filial, de súplicas y acciones de gracias! Cuando el Pueblo de Dios va a visitar a su Madre, se expresa, se expresa de un modo que quizás no lo hace tanto en otro tipo de oración. Delante de la Madre como que se despiertan los sentimientos más nobles de una persona. Y cuando María escucha nuestras plegarias, hace ese gesto, que es el gesto más mariano. Señala a Jesús: “Hagan lo que Él les diga”. Es el gesto típicamente mariano. Indica el camino y habla a su Hijo para que entienda.

La fuerza evangelizadora de la piedad popular crea condiciones favorables para que los lazos de amistad y fraternidad entre los pueblos crezcan y se fortalezcan (cf. Exhort. ap. *Evangelii gaudium* nn. 122-126). San Pablo VI ya había entendido esto, y cambió el nombre: de “religiosidad popular” a “piedad popular”. Y en su *Evangelii Nuntiandi* tiene párrafos muy claritos sobre esta gracia –es una gracia que tienen los pueblos– de la piedad popular.

Y también en este aspecto la devoción mariana tiene un lugar privilegiado. María es abogada, pero hoy día la palabra “abogado” es demasiado funcional, es mejor decir es “facilitadora”. María es facilitadora en los conflictos y los problemas, como en la falta de vino en las bodas.

Ella nos ayuda a “desatar los nudos” que se hayan hecho en nosotros y entre nosotros. Es decir, María también allana el camino de la amistad entre los pueblos, invitándonos a volver nuestra mirada al origen y la meta de nuestra existencia, que es Jesucristo, y nos anima a seguir su ejemplo, recorriendo las sendas de la paz, la amabilidad, la escucha y el diálogo paciente y confiado.

Hermanos y hermanas, la Virgen de Montserrat, con el mundo en sus manos, nos invita a vivir esa fraternidad universal, sin fronteras, sin exclusiones, que disipa las sombras de un entorno cerrado. Ella «está atenta no sólo a Jesús sino también “al resto de sus descendientes” (Ap 12,17). Ella, con el poder del Resucitado, quiere parir un mundo nuevo, donde todos son hermanos, donde haya lugar para cada descartado de nuestras ciudades, donde resplandezcan la justicia y la paz» (Carta enc. *Fratelli tutti*, n. 278). Para ella no hay descarte, es la Madre de los descartados, de los que nosotros descartamos porque va allí a buscarlos. No conoce la actitud de descartar a nadie. Y como es Madre, sabe escuchar tantas cosas, tantas peticiones, incluso cuando nacen de un corazón doble, de un corazón que no es coherente consigo mismo, un corazón injusto que hace daño. Escucha, escucha al hijo criminal también.

Es hermoso reflexionar sobre estos temas y poder experimentar juntos la alegría de anunciar a Cristo de la mano de María, Madre del Evangelio viviente, Estrella de la evangelización. Los animo a seguir adelante en esta misión, que es don y tarea. Que Jesús los bendiga, que la Virgen los cuide –es buena cuidadora, sabe cuidar– y que los ayude a seguir caminando juntos. Y, de paso, les pido que no se olviden de rezar por mí. Gracias.